

ΕΠΙΚΥ-ΑΙΧΜ 1974-Π.Κ.Γ.-Ε.Χ.Α-2022-ΑΠΟΜ.

Απομαγνητοφώνηση

Κώστας Γεωργίου (πληροφορητής) (ΚΓ) – Περιστασιακά παρεμβαίνει η σύζυγος (ΣΚΓ)

Χαράλαμπος Αλεξάνδρου (ερευνητής) (ΧΑ)

- ΧΑ: Κώστας Γεωργίου.
- ΚΓ: Μάλιστα.
- ΧΑ: Από;
- ΚΓ: Τραχώνι Κυθρέας.
- ΧΑ: Και ημερομηνία γέννησης;
- ΚΓ: 10/12 το 47.
- ΧΑ: Ήσουν έφεδρος μου είπες; Πού υπηρέτησες κανονικά τη θητεία σου;
- ΚΓ: Εγώ εκείνο που έγινε το '74, σου είπα, ήθελα να πάρω εκδίκηση. Που πήγα μέχρι εκεί και δεν με άφησαν να...
- ΧΑ: Είσαι του '47 σημαίνει ότι υπηρέτησες το '67; Σε ποια μονάδα; 65-67. Σε ποια μονάδα;
- ΚΓ: Κανονικά, ήμουν πεζικό.
- ΧΑ: Θυμάσαι πού ήταν το τάγμα σου;
- ΚΓ: Το τάγμα ήταν πάνω στο Τρόοδος αλλά περισσότερο Κερύνεια, Χαλεύκα, εκείνες τις περιοχές που πηγαίναμε.
- ΧΑ: Ήσουν πεζικό... Η Χαλεύκα από το Τρόοδος είναι αλλού.
- ΚΓ: Ναι, επειδή φτάνουμε από τις περιοχές εκεί...
- ΧΑ: Δεν θυμάσαι τον αριθμό του τάγματος σου;
- ΚΓ: Δεν το θυμούμαι επειδή ήμασταν νεαροί και γεράσαμε...
- ΧΑ: 15 Ιουλίου, Καλοκαίρι του 1974, γίνεται το πραξικόπημα, κέρφιου κ.τ.λ. Τελικά πότε κατατάσσες; 20 Ιουλίου ξεκινά η εισβολή.
- ΚΓ: Δούλευα στην Κόκα Κόλα όταν έγινε η εισβολή. Όσοι ήμασταν στην Κόκα Κόλα δεν μπορούσαμε να πάμε στο χωριό μας. Με γύρευαν οι δικοί μου. Βρήκα έναν φίλο μου που είχε τηλέφωνο μαζί του και του είπα μπορώ να μιλήσω στο χωριό γιατί δεν μπορώ να πάω. Και

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

μίλησε με τον αδερφό μου τον μεγάλο και του είπα: «ρε έτσι κι έτσι» και μου λέει: «εντάξει». Πήρα τηλέφωνο και μίλησα με τη μάνα μου για να ξέρει πού ήμουν. Μετά φύγαμε από τη δουλειά, βρήκα μέσον πήγα στο χωριό, τους είπα «ρε παιδιά έτσι κι έτσι έγινε». Μας έβαλαν οι Τούρκοι τους είπα, από το φυλάκιο του στρατοπέδου των Τούρκων πάνω στο φυλάκιο της ΕΛΔΥΚ αλλά...

- ΧΑ: Κοντά στο Τραχώνι είναι Τζιάος, Επιχό...
- ΚΓ: Όχι το Τζιάος είναι πιο ψηλά. Τραχώνι, Βώνη και μετά Τζιάος.
- ΧΑ: Στη Βώνη είχε Τουρκοκύπριους;
- ΚΓ: Ναι.
- ΧΑ: Είχε προβλήματα;
- ΚΓ: Ο αδερφός μου ήταν στο Τζιάος. Εκείνος που είναι στην Αμερική τώρα.
- ΧΑ: Άρα εσείς τελικά πότε πιάνετε όπλο;
- ΚΓ: Το όπλο, προσπαθούσα να κρατώ όπλο και ρούχα και ντυθήκαμε.
- ΧΑ: Πού τα βρήκατε αυτά;
- ΚΓ: Ήμασταν στην Κυθρέα.
- ΧΑ: Στην Κυθρέα είχε τάγμα επιστράτευσης.
- ΚΓ: Είχε τάγμα ΕΛΔΥΚάριους και έπιασα όπλα και όλα και μπήκαμε στο Νιο χωριό.
- ΧΑ: Μάλιστα.
- ΚΓ: Την ώρα που μπήκα στο Νιο Χωρό είδα μανάδες σκοτωμένες.
- ΧΑ: Στο Νιο Χωρό γιατί πήγατε; Είχατε κάποιον αξιωματικό μαζί σας και σας είπε να πάτε;
- ΚΓ: Στο Νιο Χωρό, όπως ήταν η Κυθρέα, εγώ φτάνω... Ο πατέρας μου ο μακαρίτης ήταν από την Κυθρέα. Πήγα στο Νιο Χωρό με καμία 10ρια άλλους.
- ΧΑ: Γιατί πήγατε στο Νιο Χωρό. Τι πήγατε να κάνετε;
- ΚΓ: Είπαμε να ξεκινήσουμε από εκεί.
- ΧΑ: Μόνοι σας δηλαδή. Δεν είχατε κάποιον αξιωματικό μαζί σας;
- ΚΓ: Όχι είχε έναν που ήξερε και είπαμε τι να κάνουμε; Παρά να πάμε στο Τραχώνι που είναι οι δικοί μου, να μαλώσουμε και να μη με αφήσουν να συνεχίσω, να πάμε στο Νιο Χωρό.
- ΧΑ: Μιλούμε τώρα όμως είναι Αύγουστος, 14 Αυγούστου...
- ΚΓ: Και μπήκαμε στο Νιο Χωρό και είπαμε...
- ΣΚΓ: Ιούλιο πιάστηκε.

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΧΑ: Ιούλιο δεν γίνεται. Ιούλιο αφού έφτασαν μέχρι τη Μια Μηλιά.
- ΣΚΓ: Πιάστηκε 23 Ιουλίου. Είναι γραμμένο στο χαρτί του.
- ΧΑ: Μάλιστα.
- ΚΓ: Από εκεί και πέρα σιγά-σιγά μπήκαμε στο Νέο Χωριό και από το Νέο Χωριό πήγαμε στο Τραχώνι. Τι να κάνουμε; Τι να κάνουμε; Μετά ακούσαμε κλάματα. Κύριε ελέησον! Έχει μωρά χωρίς τις μητέρες τους; Και μπαίνουμε στο χωριό και είδαμε τις μητέρες νεκρές.
- ΧΑ: Από βομβαρδισμούς; Πώς;
- ΚΓ: Τις πυροβόλησαν οι Τούρκοι. Και πήγαιναν τα μωρά και έπεφταν πάνω στις μητέρες τους για να πιούν γάλα. Αφού ήταν σκοτωμένοι πώς ήταν δυνατό να πιει το μωρό γάλα; Και λέω θα πάω πίσω στο χωριό.
- ΧΑ: Δεν κάνατε κάτι εκεί να ενημερώσετε κάποιον να έρθει να τις θάψουν, να πάρει τα μωρά;
- ΚΓ: Το είπαμε που πήγαμε πίσω στο Παλαίκυθρο. Και μου λέει ένας: «Πού είναι αυτές οι κοπέλες που είναι σκοτωμένες;» Επειδή Νέο Χωρό και Τραχώνι είναι σχεδόν ένα χωριό, ήξερα τις περιοχές. Του είπα και πήγε ένας αξιωματικός που ήταν στην περιοχή εκεί και βρήκες τις μανάδες. Μετά πήγε στο Έξω Μετόχι και εκεί βρήκε σκοτωμένες μητέρες. Σιγά-σιγά μπήκα στο χωριό βρήκα την μητέρα μου, την αδερφή μου. Τις ρώτησα τι θα κάνουμε.
- ΧΑ: Στο Παλαίκυθρο;
- ΚΓ: Στο Τραχώνι..
- ΧΑ: Επιστρέψατε πίσω στο Τραχώνι;
- ΚΓ: Ναι από το Νέο Χωριό επέστρεψα στο Τραχώνι να δω τους δικούς μου. Μου λέει η μακαρίτισσα η μητέρα μου: «Γιε μου να πάμε εδώ στον γείτονα μας που έχει λεωφορείο να μπούμε στο λεωφορείο και να φύγουμε». Πάμε και ο κύριος που είχε το λεωφορείο της είπε: «καλύτερα να πάρουν το λεωφορείο οι Τούρκοι παρά να το πάρετε εσείς». Τους λέω: «Προσπαθήστε να ξεκινήσουμε από εδώ να μπούμε στο Παλαίκυθρο και ο Θεός είναι μεγάλος». Όπως κρατούσα το όπλο το έριξα στο πηγάδι και τα ρούχα και όλα γιατί λέω αν με πιάσουν θα με σκοτώσουν.
- ΧΑ: Εκείνο που μου είπες πριν που έγινε με τα γένια είναι τώρα που βρήκες τη μητέρα σου;
- ΚΓ: Τη μητέρα μου τη βρήκα στο χωριό και μου έλεγαν προχωρούμε σιγά-σιγά να πάμε στο Παλαίκυθρο και εκεί... το Παλαίκυθρο είναι μεγάλο χωριό. «Γιε μου μα πού να πάμε;»

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

«Μητέρα ακόλουθα μας.» Καθώς πηγαίναμε βρήκαμε ένα στρατιώτη στον δρόμο πατημένο. Πέρασε το άρμα από πάνω του. Εμείς σιγά-σιγά πήγαμε στο Παλαίκυθρο. Εγώ ήμουν με τα γένια. Και μου είπε κάποιος: «Φίλε μου πήγαινε βρες τόπο να ξυριστείς. Γιατί αν μείνεις έτσι είσαι νεκρός». Και η μητέρα μου λέει: «Οχι παρά να σε σκοτώσουν καλύτερα να με σκοτώσουν εμένα». «Μητέρα, της λέω, μη λες τρέλες. Εδώ είναι πόλεμος. Δεν είναι λόγια». Πήγα ξυρίστηκα και όταν ξυρίστηκα μπήκαν οι Τούρκοι. Και πήγε ένας Τούρκος να αγγίξει μία κοπέλα από το στήθος. Εγώ ήμουν 24-25 χρονών άνθρωπος. Πώς να δεχτώ έτσι πράγμα; Και γύρισα το χέρι μου και τον χτύπησα. Και μας έβαλαν όλους σειρά και μας πήραν στα χωράφια στο Παλαίκυθρο. Περίμεναν να έρθει λεωφορείο να μας πάρει στα κατεχόμενα.

- ΧΑ: Εκείνο που έγινε με τον αξιωματικό που χτύπησες, τον Τούρκο... Ήρθε αξιωματικός και σου είπε κάτι;
- ΚΓ: Του είπε: «τι πας να κάνεις; έπιασες το μωρό;» «Μου χτύπησε». «Καλά να σου κάνει» του λέει. Και με ρώτησε κάποιος: «Αυτός είναι Ελλαδίτης;» «Πού να ξέρω;», του λέω. «Έχουμε πόλεμο λες να είναι Ελλαδίτης»;
- ΧΑ: Σας πήραν στα χωράφια στο Παλαίκυθρο;
- ΚΓ: Ξεκινήσαμε και τρέχαμε και καθήσαμε στο χωράφι.
- ΧΑ: Σας ξεχώρισαν δηλαδή τους άνδρες και τις γυναίκες και τα μωρά.
- ΚΓ: Οι άνδρες ναι, ήμασταν ξεχωριστά. Και πέρασε η μακαρίτισσα η μητέρα μου μαζί με την αδερφή μου και πήγαιναν στο χωριό. Εμείς ήμασταν στα χωράφια όλο το βράδυ. Και μετά έρχεται ένα φορτηγό με στρατιώτες οπλισμένοι όλοι αστακοί. Λέω και εγώ: «Είχα το όπλο και πήγα και το πέταξα;» «Τι λες βρε; μου λέει. Αυτοί είναι αστακός και εσύ κρατούσες μικρό όπλο;» «Ρε, του λέω, το όπλο έκανε τη δουλειά αυτοί θα μας σκοτώσουν όλους». Μείναμε το βράδυ εκεί. Φυσικά η μακαρίτισσα μητέρα μου είχε περάσει με την αδερφή μου.
- ΧΑ: Και πού πήγαν; Πίσω στο χωριό;
- ΚΓ: Πήγαν πίσω στο χωριό μαζί με τις γυναίκες. Και την επόμενη μέρα που είχαμε μείνει στο χωράφι... Φυσικά εγώ τους έλεγα: «Πάμε να φύγουμε» και μου έλεγαν: «Είσαι τρελός; Εσύ ξέρεις το δρόμο που να πας εμείς που θα πάμε;»
- ΧΑ: Κύριε Κώστα θα σας διακόψω λίγο. Θέλω να μου πείτε εκεί στο Παλαίκυθρο... παίζουν οι Τούρκοι και σας συλλαμβάνουν; Πώς σας έπιασαν;
- ΚΓ: Οι Τούρκοι ήταν στο Παλαίκυθρο.

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΧΑ: Ήταν στο Παλαίκυθρο; Πριν πάτε εσείς;
- ΚΓ: Πριν να πάμε εμείς.
- ΧΑ: Και πώς σας συλλαμβάνουν;
- ΚΓ: Από τη Μύρτου λέω... Από εδώ στο... εδώ που είναι το αεροδρόμιο που έπιασαν οι Τούρκοι...
- ΧΑ: Την Τύμπου;
- ΚΓ: Ναι την Τύμπου.
- ΧΑ: Ήσασταν στην Τύμπου δηλαδή εσείς; Πήγατε να πάτε προς Βαρώσι; Πώς σας συνέλαβαν στην Τύμπου;
- ΚΓ: Εμείς πήγαμε με σκοπό να πάμε στο Παλαίκυθρο που ξέραμε ότι είχε πολλούς. Αλλά το βράδυ όμως έφυγαν και πήγαν πιο πάνω που... Οι Τούρκοι ήταν 30 με 40 χιλιάδες Τούρκους. Μας πήραν στα χωράφια μείναμε εκεί. «Θα κοιμηθούμε εδώ στα χωράφια», τους λέω. «Ρε, μα είσαι τρελός; έχει φίδια έχει οχιές». «Ρε, τους λέω, η ζωή μας κινδυνεύει και σκέφτεστε αν θα μας δαγκώσει κάποιο φίδι;»
- ΧΑ: Κύριε Κώστα αν χρειαστεί να συμπληρώσουμε τον τόπο που σας συνέλαβαν. Στο Παλαίκυθρο;
- ΚΓ: Ναι στο Παλαίκυθρο.
- ΧΑ: Οπου ήταν ήδη μέσα μου είπατε και πήγατε και εσείς. Σας είδαν; Όπλο δεν κρατούσατε. Φορούσατε στρατιωτικά;
- ΚΓ: Όχι, το όπλο, σου είπα, το έριξα στο πηγάδι μαζί με τα ρούχα και φορούσα ρούχα πολιτικά δεν είχα στρατιωτικά και...
- ΧΑ: Και σας συλλαμβάνουν μαζί με άλλους;
- ΚΓ: Ήμασταν περίπου 300 άτομα.
- ΧΑ: 300 άτομα;
- ΚΓ: Ήμασταν μέσα στο χωράφι. Την επόμενη μέρα έφεραν φορτηγό και μας έβαλαν στο φορτηγό και μας πήραν στα κατεχόμενα.
- ΧΑ: Την ώρα που σας συλλαμβάνουν εκεί, την ώρα της σύλληψης, σκεφτήκατε να τρέξετε να φύγετε; Όχι την ώρα που θα σας φόρτωναν το φορτηγό. Την ώρα που σας συνέλαβαν;
- ΚΓ: Εγώ σκεφτόμουν να φύγω νύχτα. αλλά είπα έχει τόσα άτομα εδώ. Εγώ τρέχω. Αν τους πιάσουν όλοι αυτοί που θα πάνε; Και έμεινα και εγώ μαζί τους.

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΧΑ: Ήσασταν στο Παλαίκυθρο και ήρθαν και σας έπιασαν;
- ΚΓ: Ναι.
- ΧΑ: Δεν σας είπε κανείς έρχονται οι Τούρκοι, φύγετε;
- ΚΓ: Που θα πηγαίναμε;
- ΧΑ: Μάλιστα. Ωραία. Και σας έχουν στο χωράφι και την επόμενη μέρα έρχεται το φορτηγό.
- ΚΓ: Την επόμενη μέρα έρχεται φορτηγό μας έριξαν όλους μέσα και μας πήραν στα κατεχόμενα.
- ΧΑ: Που σας πήραν;
- ΚΓ: Στην Λήδρας. Σε κάτι...
- ΧΑ: Στο Σεράι;
- ΚΓ: Ναι στο Σεράι.
- ΧΑ: Τι κατάσταση ήταν εκεί στις φυλακές;
- ΚΓ: Ήταν Σάββατο; Κυριακή μας πήραν εκεί. Κυριακή μας πήραν εκεί και την επόμενη μέρα μας έβαλαν σε λεωφορεία να μας πάρουν Κερύνεια.
- ΧΑ: Μόνο μία μέρα μείνατε εκεί στις φυλακές;
- ΚΓ: Μόνο μια μέρα και την επόμενη μέρα να μας πάρουν στην Κερύνεια. Και εγώ ήξερα έναν Τούρκο και τον ρωτούσα: «Πού είναι ο Μεμέτης;» Και ξεκίνησε και μου χτυπούσε με το όπλο στο στομάχι. Του λέω: «πονώ!». Μέσα μου έλεγα: «είσαι άνδρας εσύ; Εσύ κρατάς όπλο εγώ δεν κρατώ και μου χτυπάς στο στομάχι;»
- ΧΑ: Γιατί σε χτύπησε;
- ΚΓ: Γιατί φώναξα τον αξιωματικό. Ήταν αξιωματικός τελικά ο Τουρκοκύπριος. Και είπε ένας: «τι γίνεται;» «Τον Μεμέτη», του λέω. «Τον Μεμέτη που ήξερες ξέχασέ τον. Είναι στρατιωτικός». Τέλος πάντων είπαν να μας πάρουν στην Κερύνεια.
- ΧΑ: Σας έδεσαν τα μάτια, τα χέρια;
- ΚΓ: Ναι αφού τα χέρια μου όταν τα κάνω έτσι έχουν σημάδια ακόμα. Και αυτό. Ορίστε κοίτα.
- ΧΑ: Δηλαδή από το Παλαίκυθρο που σας πιάνουν μέχρι να σας πάρουν στην Κερύνεια η συμπεριφορά τους είναι αυτή που μου λέτε; Σας χτύπησαν κιόλας γιατί ψάχνατε τον αξιωματικό να του πείτε τι;

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΚΓ: Λέω και εγώ όταν φωνάζω του Μεμέτη με ξέρει προσωπικά θα πει: «αυτός είναι δικός μου άνθρωπος. Βάλτε τον στο πλάι». Αλλά τελικά δεν ήταν φίλος όπως έπρεπε.
- ΧΑ: Που τον ήξερες εσύ τον Μεμέτη;
- ΚΓ: Όταν ήμουν μικρός εγώ μαζί με το χωριό μου είχαμε ένα χωριό Τσιφλικούδι και ξέραμε τις οικογένειές τους. Όταν ήμασταν μικροί η μητέρα του μας τάζε. Και εγώ λέω θα πάω στον φίλο μου τον Μεμέτη τώρα και θα με γλιτώσει.
- ΧΑ: Μάλιστα. Άρα από το Σεράι σας φορτώνουν και σας παίρνουν;
- ΚΓ: Μας πήραν στην Κερύνεια. Πρώτα-πρώτα μας έβαλαν σε ένα σχολείο και μετά στο λιμάνι. Και τη νύχτα μας επέστρεψαν πίσω και μας τάισαν ρεβίθια και μας έπιασε η ευκοιλιότητα και ήρθαν με μεγάλα αυτοκίνητα και μας πετάξαν πιεσμένο νερό να μας καθαρίσουν γιατί βρωμήσαμε. Το παντελόνι...
- ΧΑ: Στην Κερύνεια αυτό ή επιστρέψατε πίσω στο Σεράι;
- ΚΓ: Επιστρέψαμε στο Σεράι. Μετά τη νύχτα που μείναμε μέσα και μας καθάρισαν άκουα έναν Ελλαδίτη που τον έπιασε ένας αξιωματικός και του λέει: «τι ψάχνεις στην Κύπρο;» Του λέει: «η δουλειά μου είναι στο Βαρώσι». Και έπιασαν τον άνθρωπο και τον έβγαλαν έξω και τον σκότωσαν. Άκουσα την ριπή που τον σκότωσαν.
- ΧΑ: Μα Ελλαδίτη;
- ΚΓ: Ναι. Μετά την άλλη μέρα μας έβαλαν στα φορτηγά και μας πήραν στην Κερύνεια. Και έλεγε ο Τούρκος: «όχι να κάνετε πάλι πάνω σας. θα σας κόψω την κεφαλή σας». Έλεγα: «είναι τρελός αυτός; Βρωμίσαμε. Θα ξανακάνουμε;»
- ΧΑ: Καθ' οδόν στην Κερύνεια ήταν εντάξει; Περνούσατε από τα χωριά ήταν αν σας λιντσάρουν. Σας έριχναν κάτι;
- ΚΓ: Όχι ήταν εντάξει. Το μόνο πράγμα που μας έκαμναν, μας έπαιρναν προς το αποβατικό. Μας έβαλλαν στο αποβατικό και είχε νεαρούς αιχμαλώτους και χόρευαν πάνω τους. Έκανα το μαντήλι κάτω και τους έβλεπα. Και σκεφτόμουν τι φταιν αυτοί οι νεαροί και ανεβαίνουν πάνω τους; Μας έβαλαν πήγαμε στην Τουρκία την επόμενη μέρα.
- ΧΑ: Σας έβαλαν στο μεταγωγικό και φύγατε απ' ευθείας ή σας φόρτωσαν σε άλλο πλοίο;
- ΚΓ: Αποβατικό.
- ΧΑ: Αποβατικό απευθείας;

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΚΓ: Ναι. Άνοιγαν την πόρτα και έβλεπες τη θάλασσα από κάτω. Όσοι ξέρουν κολύμπι θα κολυμπήσουν. Όσοι δεν ξέρουν να ψοφήσουν να παν στ' ανάθεμα.
- ΧΑ: Μεσοπέλαγα;
- ΚΓ: Ναι. Μας πήραν στα Άδανα. Είχα και δυο μικρούς άλλους χωριανούς μου. Εγώ επειδή ήμουν σωματώδης τους προστάτεψα. Σκέφτηκα ότι άμα φαν γροθιά θα λιποθυμήσουν οι νεαροί.
- ΧΑ: Όταν φθάνετε στο λιμάνι της Μερσίνας, τι κατάσταση επικρατεί.
- ΚΓ: Ήταν να μας φαν. Να μα λιντσάρουν.
- ΧΑ: Είχε κόσμο μαζεμένο;
- ΚΓ: Πάρα πολύ κόσμο.
- ΧΑ: Μέρα ή νύχτα φτάσατε αν θυμάστε;
- ΚΓ: Μέρα. Και στο φορτηγό που μας έριξαν είχε και ένα παιδί που του έμπηξαν τη λόγχη. «Ρε παιδιά με μαχαίρωσαν!» Τους λέω: «ο ένας πάνω στον άλλο γιατί αυτοί είναι επικίνδυνου». Στοιβαχτήκαμε. Μετά μας πήραν στα Άδανα. Και εκεί ο καθένας προσπαθούσε να σώσει το τομάρι του. Εγώ ξεκίνησα να τρέχω και είχε Τούρκους που ήταν κρυμμένοι και μας κλωτσούσαν. Εγώ όπως έφαγα την κλωτσιά απογειώθηκα. Και είχε κι άλλους που ήταν μαζί τους οι Τούρκοι... Γιατί εγώ προσπάθησα να αποφύγω να μην με χτυπήσουν και τους χτυπούσαν εκείνους.
- ΧΑ: Τρέχατε στους διαδρόμους των φυλακών; Δεν σας κρατούσαν να σας πάρουν;
- ΚΓ: Μας έτρεχαν. Τρέχαμε. Γιατί αυτοί έλεγαν ότι όπου κι αν παν εδώ θα είναι. Τρέχαμε. Εγώ βρήκα ένα δωμάτιο και απογειώθηκα μέσα. Άκουσα δικούς μας: «Ρε παιδιά τι κάνετε εδώ; Ρε για όνομα του θεού μας είσαστε κι εσείς εδώ;»
- ΧΑ: Τους ξέρατε δηλαδή ή απλά ακούσατε ελληνικά;
- ΚΓ: Απλά ακούσαμε ελληνικά και την επόμενη μέρα... Εγώ είχα το μουστάκι μου μια χαρά για μια εβδομάδα. Μετά μου το κατακόψανε. «Ρε παιδιά, τους λέω, θα σκοτώσω Τούρκο». «Στο χωριό δεν σκότωσες και ήρθες στην χώρα τους να σκοτώσεις Τούρκο;» Εκεί ήταν οι μικροί και έφαγαν και αυτοί ξύλο. Τους λέω: «παιδιά όσο μπορείτε σταθείτε πίσω μου για να μην... Γιατί δεν αντέχετε χτύπημα».
- ΧΑ: Τι έτσι χωρίς λόγο σας χτυπούσαν; Δεν χρειάζονταν να κάνετε κάτι.
- ΚΓ: Τίποτε. Μας πήγαν έξω από τις φυλακές και...

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΧΑ: Έξω από τις φυλακές;
- ΚΓ: Από φάει-φάει και από τρέξει να καλυφτεί. Εμείς τρέξαμε και μπήκαμε σε δωμάτιο. Είχαμε και υπεύθυνο εκεί. «Τι είναι παιδιά;»
- ΧΑ: Υπεύθυνο Έλληνα ή Τούρκο;
- ΚΓ: Τούρκο που ήξερε ελληνικά. «Τι συμβαίνει ρε παιδιά; Πόσοι είσαστε εδώ μέσα;» Είχαμε έναν από την Τύμπου, ήταν εγχειρισμένος ο νεαρός και τον πήραν στην Τουρκία με τις φόρμες. Του λέω: «ρε εσύ εγχειρισμένος άνθρωπος τι κάνεις εδώ;» «Παρά να με σκοτώναν καλύτερα να έρθω εδώ». Κι εκείνος 17 χρονών νεαρός ήταν εγχειρισμένος στον σπόνδυλο. Τους λέω: «τέλος πάντων. Αφού είμαστε εδώ να σιωπήσουμε να καλυφτούμε» και βλέπαμε πάνω από το παράθυρο και βλέπαμε τις Τουρκούδες. Δεν μας έφτανε που τις τρώγαμε πειράζαμε και τις Τουρκούδες.
- ΧΑ: Σε τι θαλάμους σας έβαλαν. Πόσα άτομα ήσασταν σε κάθε θάλαμο;
- ΚΓ: 90 άτομα ο κάθε θάλαμος.
- ΧΑ: 90 άτομα; Και πώς ήταν οι θάλαμοι; Είχε κρεβάτια;
- ΚΓ: Είχε κρεβάτια ο θεός να τα κάνει. Ήμασταν όπως του γύφτους. Είχε και ένα παιδί από το Βαρώσι, έτοιμος να σερβίρει το φαΐ. Πήγαμε 3-4 άτομα και πιάσαμε το φαγητό και το φέραμε μέσα και όπως το άνοιξε είχε νυφίτσα μέσα. «Ρε παιδιά δεν θα φάω». «Τι συμβαίνει;» «Έχει ποντικό μέσα. Θα φάω ποντικό;» «Τι έχει ρε;» Μια εβδομάδα δεν βάλαμε φαγητό στο στόμα μας. Εγώ γνώρισα και 4 κρητικούς. «Ρε παιδιά τι κάνετε εσείς εδώ», τους λέω; Είχαμε τον αξιωματικό είχε 20 σφαίρες, είχε σφαίρες στην πατούσα και του χτυπούσαν με τον υποκόπανο καθημερινώς. Είχε και έναν ανθυπολοχαγό του τραβούσαν τα αυτιά και του τα έβγαλαν και κόπηκαν, και τα παπούτσια του. «Ρε παιδιά, έλεγε ο ανθυπολοχαγός. Προτιμότερο να πέθαινα». «Μη λες έτσι», του λέω. Ξεκίνησα και χτυπούσα στον τοίχο. «Θα σκοτώσω Τούρκο!» Με αγκάλιασε. «Τι έχεις;», μου λέει. «Τι έχεις;» «Ρε σε χτυπούν έχεις σφαίρες στα πόδια. Κι εγώ να ανεχτώ Τούρκο; Θα σκοτώσω». Χτυπούσα τα χέρια μου στον τοίχο και δεν έβγαζαν αίμα. «Ρε παιδιά...», τους λέω. Μου άναψε τσιγάρο και μου το έβαλε στο στόμα να ησυχάσω.
- ΧΑ: Εσείς κύριε Κώστα ήσασταν παντρεμένος τότε;
- ΚΓ: Ήμουν ελεύθερος.

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΧΑ: Πως ένιωθες; Είχες την εντύπωση ότι θα επιστρέψετε; Αισθανόσουν ότι θα μέινετε εκεί μέσα; Πώς νιώθατε;
- ΚΓ: Εγώ κατ' ακρίβειαν δεν λογάριαζα ότι θα έρθω πίσω. Τη μέρα που βγήκα από τις φυλακές και πήγα να πάρω φαγητό είχε έναν με όπλο και μου χτύπησε με το κοντάκι στο πρόσωπο και έπεσαν τα δόντια μου. Έκανα έτσι και είδα δόντια. «Γαμώ τη μάνα που σ' έκανε! Είσαι άνθρωπος εσύ να με χτυπήσεις;» Και ξεκίνησα να τον τρέχω. Εκείνος με το όπλο κι εγώ με άδεια χέρια. Και είχαμε έναν σκοπό Τούρκο και φώναξε: «Ρε Κώστα έλα πίσω θα σε σκοτώσει. Πιάσε το όπλο και παίξε τον». Λέω εγώ: «τι λέει αυτός; Αυτός κρατάει όπλο και εγώ θα πάω να μες σκοτώσει;» Και επέστρεψα. Φυσικά το είπα του αξιωματικού: «Αξιωματικέ, έτσι κι έτσι έπαθα». «Είσαι τρελός παιδί μου; Τα έβαλες με σκοπό με όπλο κι εσύ με χέρια άδεια; Και πήγε να τα βάλεις μαζί του;» Του λέω: «εκείνη την ώρα δεν ξέρω τι έπαθα». Ο άλλος ο Τούρκος μου είπε: «εμένα με έπιασαν με το όπλο στον κρόταφο για να υπηρετήσω σκοπιά. Εσύ τι μου κάνεις για να έρθω να σε σκοτώσω;» Και τον βάλουμε έξω από τον θάλαμο και μας πρόσεχε για να μην μου κάνουν ζημιά οι άλλοι.
- ΧΑ: Γενικότερα δηλαδή η συμπεριφορά τους ήταν όπου έβρισκαν ευκαιρία σας χτυπούσαν;
- ΚΓ: Ναι.
- ΧΑ: Σας πήρα ποτέ σε ανάκριση είτε στη Λευκωσία είτε στην Τουρκία;
- ΚΓ: Σε ανάκριση είχαμε έναν που ήταν από το Κάρμι. Εκείνος ο άνθρωπος είχε καφενέ στην Κερύνεια.
- ΧΑ: Τουρκοκύπριος; Τούρκος;
- ΚΓ: Όχι, δικός μας. Έλληνας. Από το Κάρμι και είχε καφενέ στην Κερύνεια. Και πήγαινε καθημερινά και άνοιγε τον καφενέ του. Μου λέει: «τι να κάνω τώρα; Μου είπαν να πάω ανάκριση». Του λέω: «τι να σου πω; Πήγε στον αξιωματικό». «Τι να κάνω παιδί μου; Δεν ξέρω τι θα σου πω. Ο θεός να σε σκέπει», του λέει. Και τον έπιασαν και τον πήραν στην ανάκριση και το κορμί του ήταν ολόμαυρο. Και ήρθε Κύπρο και 3 μέρες άντεξε και πέθανε ο άνθρωπος.
- ΧΑ: Γιατί τον χτύπησαν; Εσάς σας είχαν χτυπήσει τόσο πολύ;
- ΚΓ: Πολύ.
- ΧΑ: Στην ανάκριση;
- ΚΓ: Ναι.

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΧΑ: Τι ρωτούσαν στην ανάκριση;
- ΚΓ: «Είσαι άνθρωπος εσύ να πιάσεις όπλο να σκοτώσεις τον Τούρκο; Ο Τούρκος δεν φοβάται κανέναν. Πού είναι η πατρίδα σας; Που είναι; Γιατί δεν έρχεται ένας να σας γλιτώσει;» Τι να πεις; Σκυμμένο το κεφάλι έτσι. Τι να πεις; Και έρχονταν άλλοι στρατιώτες και έδερναν του καταδρομείς. Όποιον έβρισκαν με στολή τους έκαναν άχρηστους.
- ΧΑ: Ρωτούσαν για στρατιωτικά θέματα;
- ΚΓ: Ρωτούσαν... Εγώ δεν είπα ούτε κιχ. Το μόνο πράγμα που τους είπα ήταν ότι ο πατέρας μου ήταν βοσκός.
- ΧΑ: Και θεωρούσαν ότι ήσασταν πολίτης;
- ΚΓ: Ναι.
- ΧΑ: Για την κατάσταση τι έγινε τελικά στην Κύπρο σας είπε πότε κάποιος;
- ΚΓ: Όχι το μόνο πράγμα που μας είπαν είναι: «την Κύπρο ξεχάστε την. Η Κύπρος είναι όλη δική μας και εσείς δεν έχετε τόπο να πάτε. Το μόνο πράγμα να πάτε να βρείτε τις οικογένειές σας. Όπου τις έχουμε πετάξει».
- ΧΑ: Και μένετε στα Άδανα; Δεν πήγατε σε άλλη φυλακή;
- ΚΓ: Άδανα και Αντιγιαμάν. Τα Αντιγιαμάν είναι πάνω από την Ρωσία.
- ΧΑ: Συρία μάλλον;
- ΚΓ: Προσπάθησα να δραπετεύσω εγώ. Έβαλα... Είχε σεντόνι και ανεβήκαμε πάνω και είδα σημάδι της Ρωσίας από κάτω. Όταν ανέβηκαν πάνω άκουγα χτυπήματα. Τι γίνεται είπα. Τι κάνουν αυτοί οι κερατάδες; Όπως ανέβηκα έσκυψα κάτω και δεν έβλεπα τίποτα κάτω. Σκέφτηκα μήπως είναι ενέδρα και μας σκοτώσουν. Κατέβηκα κάτω. Έμπαιναν στους θαλάμους και μας έβαλαν 90 άτομα και τρέχαμε γύρω και μας χτυπούσαν με τους υποκόπανους. Ρε γαμώ τη μάνα που τους έκανε. Είναι αυτό που ακουγόταν από κάτω;
- ΧΑ: Καθ' οδόν από τα Άδανα στα Αντιγιαμάν πώς πήγατε; Με λεωφορεία;
- ΚΓ: Με λεωφορεία. Και μας έβαλλαν και τραγούδια ελληνικά για να μας ησυχάζουν. Και από την άλλη φώναζαν: «Γιασασίν Ετζεβίτ. Γιασασίν Ετζεβίτ. Που είναι ο Μακάριός σας; Πού είναι ο Μακάριός σας;»
- ΧΑ: Αν θέλουμε να συγκρίνουμε την κατάσταση που επικρατούσε στα Άδανα και την κατάσταση που επικρατούσε στα Αντιγιαμάν. Πού ήταν, αν μπορείς να πεις, αν ήταν, κάπου καλύτερα;

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΚΓ: Το μόνο πράγμα που θα σου πω... Ήρθε ο σκοπός και μου λέει: «Κώστα τώρα που θα βγαίνεις έξω πρόσεχε γιατί έχει που κτυπούν καράτε». Όπως πήγαινα πετάγονταν. Αλλά με είχε προειδοποιήσει ο Τούρκος και έβαλα τα χέρια μου έτσι και δεν μου χτύπησαν. Μας έριξαν φυσικά στο λεωφορείο και μας πήραν στο λιμάνι για να έρθουμε στην Κερύνεια
- ΧΑ: Η κατάσταση που επικρατούσε στα Αντιγιαμάν ήταν καλύτερη δηλαδή;
- ΚΓ: Χειρότερη.
- ΧΑ: Γιατί χειρότερη;
- ΚΓ: Γιατί καθημερινά είχε και ξύλο.
- ΧΑ: Ναι; Από άποψη διαβίωσης; Τα φαγητά, η καθαριότητα;
- ΚΓ: Το μόνο πράγμα που μου είπαν και δεν ξέρω αν είναι αλήθεια ή ψέματα, μας είπαν ότι στον θάλαμό μας είχε πάρα πολλούς νεαρούς. Είχαν πιάσει νεαρούς και τους πήραν στην Τουρκία και τους έβαλαν στον θάλαμο από κάτω.
- ΧΑ: Νεαρούς; Τι νεαρούς;
- ΚΓ: Νεαρούς φοιτητές. Γιατί σκοτώθηκαν παπάδες, δάσκαλοι και μας είπαν ότι στον θάλαμο από κάτω είχε και φοιτητές.
- ΧΑ: Είχε που ήταν φοιτητές, ναι. Είχε στρατιώτες που δήλωναν φοιτητές. Είχε και μαθητές... Ήρθε ποτέ Ερυθρός Σταυρός να σας καταγράψει, να στείλετε κάποιο μήνυμα;
- ΚΓ: Ήρθε Ερυθρός Σταυρός αλλά ήταν μόνο για τους Τούρκους.
- ΧΑ: Δηλαδή;
- ΚΓ: Ούτε μας ήξεραν ότι υπήρχαμε.
- ΧΑ: Δεν σας έψαξαν;
- ΚΓ: Το μόνο που μας έψαξαν ήταν όταν μας έφεραν στο γκαράζ Παυλίδη πάλι...
- ΧΑ: Θέλω να μου πείτε τη διαδρομή της επιστροφής. Από Αντιγιαμάν σας πήραν Αμάσεια ή περάσατε από Άδανα πάλι;
- ΚΓ: Όχι μας έβαλαν σε λεωφορείο και μας κατέβασαν στο λιμάνι των Αδάνων και τρέχαμε να μπούμε γιατί οι τούρκοι θα μας λίντσαραν. Και πήγαμε στο λιμάνι και από εκεί κι έπειτα κατεβήκαμε Κερύνεια.
- ΧΑ: Θέλω να μου περιγράψεις, κύριε Κώστα, την ώρα που έρχονται και σας λένε ότι θα φύγετε. Θα μπείτε στα φορτηγά και θα επιστρέψτε στην Κύπρο.

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΚΓ: Ήρθε ο Τούρκος που ήταν σκοπός και είπε: «αύριο θα πάτε στους τόπους σας». «Αφού μας είπαν ότι οι δικοί μας σκοτώθηκαν». «Ψέματα σας είπαν. Για να σας κάνουν να χάσετε το ηθικό σας». Λέω κι εγώ: «αυτός ο άνθρωπος έπιασε όπλο να μας σκοτώσει».
- ΧΑ: Η κατάσταση που επικρατούσε μεταξύ των αιχμαλώτων. Ήσανταν αδερφωμένοι ή τσακώνονταν μεταξύ τους;
- ΚΓ: Είχαμε έναν από την Κερύνεια που έλεγε ότι ξέρει τουρκικά και έκανε τον διερμηνέα υπέρ των Τούρκων. Ό,τι γινόταν όλοι έλεγαν τα καλύτερα λόγια για εκείνον και ερχόταν αξιωματικός και τον έδερνε εκείνο.
- ΧΑ: Γιατί;
- ΚΓ: «Εσύ είσαι άνθρωπος να υπερασπιστείς αυτούς τους φυλακισμένους; Και λες ψέματα για να τους σκοτώσουμε;» Και λέω κι εγώ: «αυτός ο άνθρωπος είναι από την Κερύνεια και δεν θα βρεθεί κάποιος να τον σκοτώσει; Πήγαινε και πρόδινε τον δικό του;» Αλλά όταν επιστρέψαμε μας άφησαν 3 μέρες στις φυλακές και ξεκινούσαν. Ριπές. «Ρε γαμώ τη μάνα τους. Τι γίνεται;»
- ΧΑ: Στις φυλακές πήγατε ξανά πίσω στο Σαράι ή στο γκαράζ Παυλίδη;
- ΚΓ: Στο Σεράι.
- ΧΑ: Στο Σεράι;
- ΚΓ: Ναι. Και μας άρχιζαν ριπές. «Άρχισαν οι δικοί σας και πρέπει να πάτε πίσω». «Ρε είναι τρελοί αυτοί. Μας σκοτώνουν εδώ μέσα και θα πάμε πίσω;»
- ΧΑ: Δεν πήγατε στο γκαράζ του Παυλίδη πριν σας απολύσουν;
- ΚΓ: Όχι. Δεν πήγαμε. Από εκεί εγώ δεν περίμενα ότι θα επιστρέψω.
- ΧΑ: Όταν επιστρέψατε πίσω Λευκωσία;
- ΚΓ: Ναι.
- ΧΑ: Ήταν τόσο άσχημα τα πράγματα;
- ΚΓ: Ήταν άσχημα. Οι Τούρκοι έριχναν ριπές από πάνω μας για να μας τρομοκρατήσουν
- ΧΑ: Έχει διάφορες φωτογραφίες, κύριε Κώστα, που κυκλοφορούν με αιχμαλώτους στην Τουρκία. Έχει κάποια που είστε μέσα; Ή σε βίντεο;
- ΚΓ: Όχι. Εγώ το μόνο πράγμα που θυμάμαι ήταν αυτός ο μακαρίτης ο Στρατής που 3 μέρες άντεξε ο άνθρωπος και πέθανε.
- ΧΑ: Ήταν μαζί σας;

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΚΓ: Ήταν στον θάλαμό μας. Και του χτυπούσαν συνέχεια οι Τούρκοι.
- ΧΑ: Δεν σας είπε ποτέ ο ίδιος ή να πουν οι Τούρκοι γιατί τον χτυπούσαν τόσο πολύ; Γιατί τον έδερναν περισσότερο από τους άλλους;
- ΚΓ: «Πώς ήξερα γιε μου; μου λέει. Μου είπαν να τους πω καφενέδες. Ήξερα ότι θα μου κάνουν έτσι;»
- ΧΑ: Καφενέδες;
- ΚΓ: Είχε καφενέ στην Κερύνεια.
- ΧΑ: Το να έχεις καφενέ στην Κερύνεια όμως δεν είναι κάτι. Γιατί όμως τον συγκεκριμένο; Σας είπαν ότι τον κατηγορούσαν ότι είχε σκοτώσει Τούρκο;
- ΚΓ: Αυτός ο άνθρωπος μας είπε: «κοιτάξτε να δείτε. Εγώ είμαι από το Κάρμι και έχω καφενέ στην Κερύνεια. Εκεί που είναι η εκκλησία του Αγίου Νικόλα, τι εκκλησία είναι, και τώρα που έγινε ο πόλεμος έμεινα κι εγώ μέσα και ήρθα κι εγώ στην Τουρκία».
- ΧΑ: Αυτές οι σκηνές που βλέπουμε στα βίντεο είναι στημένα. Δηλαδή ήξεραν οι Τούρκοι ότι θα έρθει κινηματογραφικό συνεργείο και είτε έβαλλαν φαγητό είτε σας έντυναν είτε σας κούρευαν;
- ΚΓ: Όχι, όχι.
- ΧΑ: Έτυχε ποτέ να είσαστε μπροστά που ήρθαν να σας φωτογραφήσουν;
- ΚΓ: Στον θάλαμο που ήμασταν 90 άτομα δεν είχαμε βρωμιά. Είχαμε ένα παιδί από την Κλήρου ήξερε και τουρκικά. Του λέω: «ρε ξέρεις τουρκικά και έχεις αυτό τον κερατά να μας προδίνει. Κι εκείνος ήρθε Κύπρο αλλά δεν ξέρω πού βρίσκεται».
- ΧΑ: Από τη μέρα που σας συνέλαβαν εκτός από εκείνη την κουβέντα που φάγατε χαλασμένο φαγητό, πού πηγαίνατε για τουαλέτες;
- ΚΓ: Είχε τουαλέτες αλλά όχι όπως τις δικές μας. Τους είχαμε για νιπτήρες αλλά ούτε το ζώο έβαλλε τα μούτρα του να πιει. Γεμάτη ακαθαρσίες. Έκανα το χέρι μου έτσι να πιώ αλλά μετάνιωσα και είπα καλύτερα να πεθάνω της δίψας.
- ΧΑ: Μέσα στο πλοίο ώσπου να πάτε σας έδωσαν νερό, σας είχαν δώσει πριν στην Κερύνεια να φάτε; Ελιές;
- ΚΓ: Ελιές μας έδωσαν. Εγώ είχα 3 ελιές στο πιάτο που μας έδιναν στην Τουρκία. Τίποτε άλλο.

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΧΑ: Εκτός από την περίπτωση με το φαγητό που είχε μέσα ποντίκια, το φαγητό ήταν υποφερτό κατά τ' άλλα;
- ΚΓ: Και καρπούζια μας έβαλαν και κατεβάσαμε και τα έβλεπα και έτρεχαν τα σάλια μου. Και λέω: «ρε γαμώ τη μάνα τους θα φαν αυτά τα καρπούζια και δεν θα μας δώσουν εμάς;»
- ΧΑ: Θεωρείτε ότι κάποιοι που πήγαν μαζί σας... ξέρετε κάποιους που πήγαν μαζί σας και δεν επέστρεψαν;
- ΚΓ: Έχει πολλούς.
- ΧΑ: Έχει πολλούς; Πώς το καταλάβατε αυτό;
- ΚΓ: Ήταν στον θάλαμό μας και τους έφεραν μια εβδομάδα μετά από εμάς. Ήταν 3 άτομα από τη Μύρτου.
- ΧΑ: Μόρφου, απ' εκεί.
- ΚΓ: Ένας παπάς και ένας δάσκαλος. Και δεν ξαναφάνηκαν αυτά τα πλάσματα.
- ΧΑ: Υπήρχε κάποιος λόγος που του έπιασαν αυτούς;
- ΚΓ: Επειδή ήταν νεαροί.
- ΧΑ: Σαν είπαν ποτέ όταν ήσασταν στις φυλακές ότι είχατε σκοτώσει Τουρκοκύπριους και ότι είναι γι' αυτό που σας δέρνουν;
- ΚΓ: Όχι. Το μόνο που μας έκαναν μας έφεραν φωτογραφίες και μας έδειχναν και μας έλεγαν: «τι έφταιξαν αυτά τα μωράκια και τα σκοτώσατε;» Δηλαδή προσπαθούν να σταματήσουμε εμείς; Χειρότερα κακά μας έκαναν στην Κύπρο και έρχονται να μας πουν ότι σκοτώσαμε τα μωρά τους;
- ΧΑ: Άρα σας παίρνουν στο Σαράι και από το Σαράι σας παίρνουν Λήδρα Πάλας και Ξενοδοχειακή;
- ΚΓ: Στο Λήδρα Πάλας μας πήραν και περιμέναμε λεωφορεία που θα μας έφερναν από εδώ. Φώναξαν όλα τα ονόματα και δεν φώναξαν το δικό μου. Μόλις ξεκινούσε το λεωφορείο έτρεξα και μπήκα μέσα. Δεν ήμουν γραμμένος. Θα με έστελναν πίσω στην Τουρκία. Λέω: «είναι τρελοί αυτοί; Έφυγα από τα χέρια τους και θα ξαναπώ;»
- ΧΑ: Ήταν ανταλλαγή ουσιαστικά. Κατεβαίνετε εσείς και κατέβαιναν και οι Τουρκοκύπριοι. Εσείς σε τι κατάσταση ήσασταν;
- ΚΓ: Το ξέρω. Ήταν στην Λεμεσό αυτοί. Κι εμείς λες και δεν ήμασταν άνθρωποι.
- ΧΑ: Γιατί;

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΚΓ: Διότι όλη τη βρωμιά την είχαμε πάνω μας. Κι εκείνοι τους έστειλαν σαν τους γαμπρούς και τους πήραν στα ξενοδοχεία στη Λεμεσό.
- ΧΑ: Εσύ ήσουν με τα ρούχα που σε συνέλαβαν;
- ΚΓ: Όταν μπήκαμε στην ξενοδοχειακή φορούσα ένα σκισμένο παντελόνι, παπούτσια κάλτσες, γύφτος.
- ΧΑ: Ήταν τα ρούχα που φορούσες στο Παλαίκυθρο ή σας είχαν δώσει άλλα ρούχα στις φυλακές;
- ΚΓ: Όχι ήταν τα ρούχα που φορούσα στο Παλαίκυθρο.
- ΧΑ: Πότε σας απολύουν; Θυμάστε τι μέρα ήταν;
- ΚΓ: Να σου πω. Ρε Λένια...
- ΣΚΓ: Ναι είμαι εδώ.
- ΚΓ: Φέρε μου το χαρτί μου τι μέρα μας άφησαν;
- ΣΚΓ: Γραφεί 23 Οκτωβρίου νομίζω.
- ΧΑ: 23;
- ΣΚΓ: 23 Οκτωβρίου, του έδωσε ο Ερυθρός Σταθμός χαρτί που απολύθηκαν. Ήταν ο τελευταίος που ήρθε γιατί μου είπε εκείνος που είχα πάει την άλλη φορά: «ευτυχώς που ήμασταν και τον σπρώξαμε και μπήκε γιατί δεν θα ερχόταν πίσω». Ήταν ο τελευταίος που ήρθε. Πριν 2-3 χρόνια έδειχνε το λεωφορείο η τηλεόραση.
- ΚΓ: Είχε ένα μωρό στο Παλαίκυθρο. Που το έπιασαν και η μάνα του το ψάχνει ακόμα... Πήραν το μωρό και το πήραν στην Τουρκία και το έπιασε ο αξιωματικός και είπε ήταν δικό του.
- ΣΚΓ: Κάθε χαρτί το φυλάμε. Τι να κάνουμε;
- ΧΑ: Δεν ξέρεις πότε θα σου χρειαστεί έτσι δεν είναι;
- ΣΚΓ: Αυτά είναι οι εξετάσεις που έκανε που πονάει τα πόδια του και δεν περπατά. Που του είχαν χτυπήσει πολύ οι Τούρκοι και δεν περπατά.
- ΚΓ: Και ήρθε και η κυβέρνηση και μας έδωσε τη βοήθεια και μας έδωσε από όλα...
- ΣΚΓ: Ο άνθρωπος κάνει τη δουλειά του. Αλλά θυμάμαι ήταν 23 Οκτωβρίου.
- ΚΓ: Έχει μια εκκλησία που έχει όλες τις φωτογραφίες των αγνοουμένων.
- ΧΑ: Στον Κόρνο; Νομίζω ο Παπαχριστόφορος.

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΣΚΓ: 23 Οκτωβρίου. Ήταν το τελευταίο λεωφορείο που ήρθε. Ήρθε 2 φορές και τον πήραν πίσω γιατί δεν ήταν γραμμένος και βοήθησαν τα Ηνωμένα Έθνη και τον έβαλαν μέσα την τελευταία φορά. Γιατί δεν είχε σωτηρία;
- ΚΓ: Ναι γιατί θα πήγαινα πίσω.
- ΣΚΓ: Ναι, ήταν να σου πουν ορίστε.
- ΚΓ: Δεν ήταν να πεταχτώ από το λεωφορείο;
- ΣΚΓ: Ήταν να σε σκοτώσουν έτσι και αλλιώς.
- ΚΓ: Παρά να πάω πίσω να με σκοτώσουν οι Τούρκοι, καλύτερα να πάω μόνος μου.
- ΣΚΓ: Ναι. Είσαι τόσο έξυπνος...
- ΚΓ: Όχι ήταν να μείνω.
- ΣΚΓ: Τέλος πάντων. 23 Οκτωβρίου. Ήταν το τελευταίο λεωφορείο. 20 του Ιούλη τους έδειξε η τηλεόραση. Με πήρε ο γιος μου και μου είπε: «είδες τον παπά μου; Βάλε την τηλεόραση να τον δεις».
- ΧΑ: Και σε χτύπησαν κύριε Κώστα στα πόδια; Τόσο πολύ;
- ΚΓ: Για να περπατήσω κρατώ μπαστούνι.
- ΧΑ: Σε ποιες φυλακές σε χτύπησαν;
- ΚΓ: Στον σπόνδυλο.
- ΧΑ: Σε ποιες φυλακές; Στα Άδανα; Έγινε κάτι και σας χτύπησαν;
- ΚΓ: Όχι έμπαινες μέσα σε έβλεπαν και σε πάστρευαν.
- ΧΑ: Την πρώτη μέρα που πήγατε; Ήταν κάποια από τις επόμενες μέρες;
- ΚΓ: Όχι την πρώτη μέρα.
- ΧΑ: Και ένιωθες ότι από εκείνη τη μέρα πονούσες το πόδι σου;
- ΚΓ: Ναι.
- ΧΑ: Άρα ανταλλάσσετε από το Λήδρα Πάλας κι πηγαίνετε στην ξενοδοχειακή. Ποια ήταν η διαδικασία εκεί;
- ΚΓ: Εκεί μας έβαλαν να φάμε αλλά εγώ έψαχνα κάποιον δικό μου. Ήταν ο αδελφός μου στον Βόρειο Πόλο, εκείνος που είναι Αμερική τώρα. Του λέω: «πού είναι η μανά μου;» «Πάμε σπίτι μαζί και θα σου πω». Η μάνα μου έμεινε στα κατεχόμενα. Έμεινα μαζί με τον αδερφό μου που είναι στην Αμερική τώρα. Σε σπίτι στον Βόρειο Πόλο. Μετά πήγα Λεμεσό αλλά δεν άντεξα πολύ γιατί το σπίτι που εμένα ήταν ενός γαλατά και εκείνοι που το είχαν ήθελαν να

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

φύγουν όλοι και είπα ενός συγγενή θα φύγω να πάω Λευκωσία. «Ρε είσαι τρελός; Είσαι μια χαρά εδώ». «Θα πάω Λευκωσία δεν μένω άλλο εδώ».

- ΧΑ: Όταν σας απέλυσαν σας ρώτησαν πού θέλετε να πάτε; Οι Τούρκοι; Αν θέλετε να πάτε στο χωριό σας;
- ΚΓ: «Το χωριό σας ξεχάστε το, μας είπαν. Το χωριό σας δεν υπάρχει πια. Το χωριό σας είναι δικό μας».
- ΧΑ: Και επιστρέφετε Λευκωσία;
- ΚΓ: Ήρθαμε Λευκωσία και ο καθένας έψαχνε να βρει κάποιον δικό του. Πήγα στον αδερφό μου που έμενε στον Βόρειο Πόλο και μετά πήγα στον άλλο μου αδερφό στη Λεμεσό. Σκέφτηκα: «τι γίνεται εδώ; καλύτερα να πάω Λευκωσία».
- ΧΑ: Μετά που επιστρέψατε μου είπαν και άλλοι αιχμάλωτοι ότι έγιναν κάποιες κινήσεις να οργανωθείτε ως αιχμάλωτοι.
- ΚΓ: Είναι μόνο λόγια. Μόνο λόγια.
- ΣΚΓ: Πρέπει να έγραψαν και άλλοι αιχμάλωτοι βιβλίο γιατί μας έπιασαν τηλέφωνο για να μιλήσουν μαζί του.
- ΧΑ: Έγραψαν πολλοί αιχμάλωτοι, ναι.
- ΚΓ: Γνώρισα 6-7 άτομα από τη Λάρνακα. Τα έχω σαν παιδιά δικά μου. Με πιάνουν συνέχεια τηλέφωνο.
- ΧΑ: Ήταν μαζί σας δηλαδή αιχμάλωτοι;
- ΚΓ: Ναι, ναι.
- ΧΑ: Η ιδιότητα του αιχμαλώτου πως επηρεάζει τη ζωή; Φαντάζομαι ότι όλα αυτά δεν περνά μέρα που να μην τα σκεφτείτε και ειδικά με το χτύπημα που έχετε δεχτεί.
- ΚΓ: Να σου πω κάτι; Όποτε βάζω τηλεόραση έβλεπα τον εαυτό μου και έφευγα.
- ΣΚΓ: Όταν βλέπει κλείνει την τηλεόραση.
- ΧΑ: Ήρθαν ποτέ να σας ζητήσουν πληροφορίες για άλλους αγνοούμενους;
- ΣΚΓ: Τον κάλεσαν παλιά 2 φορές.
- ΧΑ: Πού σε κάλεσαν να πάεις;
- ΣΚΓ: Να πάει να αναγνωρίσει.
- ΧΑ: Είναι στο υπουργείο που πήγες;
- ΚΓ: Τους είπα ότι ήμασταν τόσα άτομα στον θάλαμο μας και τόσα άτομα λείπουν.

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΣΚΓ: Τον καλέσαν 2 φορές και του έδειξαν φωτογραφίες για αναγνώριση.
- ΧΑ: Και αναγνωρίσατε κάποιους που ήταν μαζί σας;
- ΚΓ: Αφού σου είπα αναγνώρισα κάτι παιδιά από τη Μύρτου.
- ΧΑ: Συνήθως οι περισσότεροι όταν ήρθε ο Ερυθρός Σταυρός σας έδωσαν κάτι δελτία να γράψετε να στείλετε μήνυμα στους συγγενείς σας.
- ΚΓ: Ναι, θα έρχονταν μηνύματα στην Κύπρο...
- ΧΑ: Γράψατε όμως;
- ΚΓ: Γράψαμε αλλά δεν παρουσιάστηκαν έτσι μηνύματα στα χέρια των δικών μου.
- ΧΑ: Τα βρήκατε εκ των υστέρων; Σας τα έδωσαν;
- ΚΓ: Το μόνο όταν ήρθε ο αδερφός μου και με αγκάλιασε τον ρώτησα: «έπιασες μήνυμα;» «Μα είσαι τρελός, μου λέει; Από πού να πάρω μήνυμα;» «Μας έβαλαν οι Τούρκοι και γράψαμε από εκεί». «Ρε μα είσαι τρελός;», μου λέει «Έτσι πράγμα εγώ δε έπιασα». Έδινε χαρτί ο Ερυθρός Σταυρός.
- ΧΑ: Άρα δεν έχετε κάποιο κειμήλιο από την αιχμαλωσία. Έχει που έκαναν κομπολόι από την κουκούτσι της ελιάς.
- ΚΓ: Αυτό το κάναμε. Στον θάλαμο όποτε μας έπαιρναν καθόμασταν στον θάλαμό και τρίβαμε την ελιά και κάναμε κομπολόι.
- ΧΑ: Και έτσι περνούσε η ώρα;
- ΚΓ: Έτσι περνούσε η ώρα.
- ΧΑ: Τι άλλο κάνατε για να περάσει η ώρα σας;
- ΚΓ: Καθόμασταν στο δωμάτιο και πειράζαμε ο ένας τον άλλο. Σηκώναμε πάνω το κρεβάτι και το σκίζαμε να βρούμε κάτι μέσα.
- ΧΑ: Ήταν άχυρα το κρεβάτι;
- ΚΓ: Βρωμούσε. Και έρχονταν οι Τούρκοι και μας ρωτούσαν γιατί τα σκίζαμε. Πάλι ξύλο.
- ΧΑ: Έχετε κάτι άλλο κύριε Κώστα που νομίζετε ότι είναι σημαντικό να πούμε και δεν σας ρώτησα;
- ΚΓ: Τίποτε.
- ΧΑ: Μετά από τόσα χρόνια. Σχεδόν 50 χρόνια πώς νιώθετε; Όπως νιώθατε τότε;
- ΚΓ: Με πείραξε πάρα πολύ γιατί το χωριό μου ούτε 10 λεπτά πήγαινα. Και τώρα δεν μπορώ να πάω. Ο πατέρα μου πέθανε στα κατεχόμενα. Και λέω εγώ: «δεν έχεις τίποτε να πάρεις.

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

Ξέχασε τα. Αλλά από την άλλη είναι πατέρας σου. Να πας να σκάψεις τον τάφο του να τον βρεις».

- ΧΑ: Πήγατε;
- ΚΓ: Όχι.
- ΣΚΓ: Πήγαν πολλές φορές αλλά δεν έχει τίποτα. Έκαναν δρόμο.
- ΚΓ: Κοιμητήριο δεν έχει. Έβαλαν το πτώμα μέσα που πέθανε και το κοιμητήριο χάθηκε.
- ΣΚΓ: Δυστυχώς η ιστορία είναι δύσκολη. Ειδικά γι' αυτούς η ιστορία είναι δύσκολη.
- ΧΑ: Γιατί είναι δύσκολη;
- ΣΚΓ: Γενικά κάθε λίγο θυμούνται το α το β...
- ΚΓ: Μου έριξαν και το σπίτι.
- ΣΚΓ: Όταν πήγαν τελευταίως είδαν ότι τους έριξαν το σπίτι, έκαναν αυτό, έκαναν το άλλο. Ξέρεις... η ψυχολογία σου πέφτει. Είχε τάξει στην Παναγιά στο Τραχώνι μια λαμπάδα γιατί του είχε χτυπήσει ο Τούρκος και είχε μείνει το χέρι του πάνω. Τίποτε. Πλέον ένα έρημο πράγμα.
- ΧΑ: Μάλιστα. Ευχαριστώ για την ώρα σας κυρίως.
- ΚΓ: Για όνομα του Θεού.
- ΧΑ: Ξέρω ότι δεν είναι εύκολα πράγματα να τα θυμάστε αλλά ήταν καιρός να τα πείτε να καταγραφούν γιατί πιστεύω ότι εκτός από τις οικογένειές σας οι άλλοι δεν τα ξέρουν.